

Suomalainen dopingin moraalisäätelyverkosto – verkoston muotoutuminen, rakenne ja moraalisäätelypuhe asiakirja- ja media-aineistossa

Kirjoittaja(t): Samuli Oja

Taustayhteisö(t): Likes

Tausta

Kipinä tutkimuksen aiheeseen syntyi muutaman edellisvuoden aikana seuratessa huippu-urheilua ja samalla kiinnostuen vähitellen enemmän ja enemmän etiikasta. Huomasin kyseenalaistavani sen, millaisia käsityksiä ja arvoja meille huippu-urheilusta kerrotaan. Vaikutti siltä, että huippu-urheilusta ja varsinkin dopingista oli esillä yksi totuus, jota ei syystä tai toisesta tunnuttu kyseenalaistavan lainkaan. Kiinnostukseni etiikkaa kohtaan oli tuonut käsitevarastooni sanan eetos, ja aloin mielessäni yhdistelemään sitä huippu-urheilusta kerrottuun kuvaan. Millainen on huippu-urheilun eetos ja ennen kaikkea miten sitä tuotetaan? Löysin moraalisäätelyn teorian. Se on väline, jonka avulla ilmiöiden ympärille tuotetaan moraalista eetosta ja pyritään saamaan se näyttämään normaalilta, itsestään selvältä ja sellaiselta, jota ei ymmärretä tai haluta haastaa. Oivalsin, että moraalisäätelyn käsite sopii mainiosti urheilun dopingilmiön tarkasteluun.

Menetelmät

Tutkimus Suomalainen dopingin moraalisäätelyverkosto – verkoston muotoutuminen, rakenne ja moraalisäätelypuhe asiakirja- ja media-aineistossa muodostuu menetelmällisesti kolmesta osiosta. Ensimmäisessä määriteltiin asiakirja-aineiston (n=9) avulla suomalaisen dopingin moraalisäätelyverkosto ja siihen kuuluvat toimijat sekä tarkasteltiin verkoston muotoutumista ja toimijoiden vastuiden määrittymistä. Verkostoanalyysin avulla analysoitiin verkoston toimijoiden välisiä suhteita ja keskeisyyttä verkostossa. Verkostoanalyysissä käytettiin toimijoiden eri elimien (n=43) kokoonpanoja ja jäsenyyksiä. Toisessa osiossa analysoitiin doping uutisointeja (n=100) määrällisesti luokittelemalla, jolloin tarkasteltiin sitä, keille dopingin moraalisäätelyverkoston toimijoille annettiin moraalisäätelyllistä valtaa mediassa. Analyysi toteutettiin siten, että aineistona toimivista uutisista tarkasteltiin dopingilmiötä kommentoineiden verkoston toimijoiden esiintyvyyttä. Toimijoita tarkasteltiin ensisijaisesti organisaatiotasolla, mutta myöhemmässä vaiheessa analyysiä jatkettiin vielä positioihin, jolloin päästiin käsiksi siihen, millaisissa positioissa oleville yksittäisille toimijahenkilöille annettiin mediassa moraalisäätelyvaltaa. Tutkimuksen kolmannessa osiossa analysoitiin doping uutisointeja (n=100) laadullisen sisällönanalyysin kautta. Analyysi kohdistui uutisissa esiintyneisiin sitaatteihin, joita verkoston toimijat olivat lausuneet. Tehtyä analyysiä voidaan luonnehtia teoriaohjaavaksi sisällönanalyysiksi, jolloin moraalisäätelyn teoria tuotiin mukaan vasta analyysin loppupuolella.

Tulokset

Tulosten perusteella suomalainen dopingin moraalisäätelyverkosto näyttäytyi muutaman vahvan toimijan hallitsemalta kokonaisuudelta. Verkostoanalyysin mukaan verkosto oli luonteeltaan varsin keskittynyt. Keskeisimpiä toimijoita verkostossa olivat valtion elimet (ministeriöt ja KRP), Olympiakomitea, isot lajiliitot ja urheilijat. Mediassa moraalisäätelyllistä puhevaltaa käyttivät etenkin urheilijat, SUEK ja oikeudelliset toimijat. Verkoston toimijoiden mediassa harjoittama moraalisäätely pyrki luomaan ja vahvistamaan yhteistä eetosta sekä kieltämään toisenlaiset eetokset. Yhteistä eetosta ylläpidettiin oman toiminnan ja urheilun arvojen vahvistamisella sekä sääntöjen korostamisella. Vastakkaisia eetoksia pyrittiin kieltämään syyllistämisen, vastuun siirtämisen ja negatiivisten seurausten korostamisen kautta.

Johtopäätökset ja sovellettavuus

Moraalisäätelyverkoston toimijat pyrkivät moraalisäätelyn avulla luomaan urheiluun yhteistä eetosta, jossa urheilun hyvän kertomuksen mukaiset arvot ovat vahvasti läsnä. Eetoksessa korostuivat puhtaan urheilun vaatimus sekä urheilun kasvatuksellinen vaikutus esimerkiksi ahkeruuteen ja yhteistyöhön. Samaan aikaan toimijat pyrkivät esittämään vastakkaiset eetokset kielteisessä valossa esimerkiksi kohdistamalla niihin syyllistävää ja negatiivista diskurssia. Tutkimuksessa raivattiin uutta polkua kotimaiseen liikunnan ja urheilun kirjallisuuteen käsitteellistämällä huippu-urheilua ja dopingilmiötä moraalisäätelyn kautta. Tutkimus antaa paitsi tietoa nykyisistä moraalisäätelytoimijoista ja niiden harjoittamasta moraalisäätelystä, myös täysin uusia eväitä ja kiinnittymiskohtia jatkotutkimukseen ja yleensäkin keskusteluun koskien liikuntaa ja urheilua. Tutkimuksen ja sen ympärille rakennetun teoreettisen viitekehyksen avulla liikunta- ja urheilukulttuurista voidaan paremmin tunnistaa erilaisia moraalisia eetoksia ja niiden tuottamista.